

נציב קבילות החיילים

דוח שנתי

38

התש"ע
2009

הדוח מוגש לשר הביטחון ולוועדת החוץ והביטחון
של הכנסת על-פי סעיף 557 (א) לחוק השיפוט הצבאי,
התשט"ו-1955

אתר הנציבות במרשתת (אינטרנט)
WWW.IDF.IL/NAKHAL

אתר הנציבות ב'צהלנט'
WWW.ZNET.IDF/MUGBAL/UNITS/NAKHAL

הודפס באמצעות משרד הביטחון – ההוצאה לאור
תל-אביב, ניסן התש"ע – אפריל 2010

יחסי 'ותיקים-צעירים' – טקסי קבלה

43. בשנה זו, לצערי, היינו עדים לתופעות נפסדות של אלימות והשפלה כלפי חיילים וקצינים, מצד חבריהם ליחידה הוותיקים מהם. "טקסי קבלה" מקובלים ביחידות שונות, והם מיועדים מלכתחילה לתרום לכיזות החברתית ביחידה. לדאבון הלב, התברר כי ביחידות מסוימות נשאו אותם טקסים אופי אלים וקשה, ותוצאותיו החמורות באו לידי ביטוי בפגיעות גופניות ונפשיות כאחד.

44. האירוע שזכה לסיקור נרחב בכלי התקשורת השנה התרחש בגדוד שריון. אירוע זה לא טופל בנציבות כי אם על-ידי רשויות הפרקליטות הצבאית, בעטיים של ההיבטים הפליליים של המקרה.

45. בשני אירועים חמורים נוספים טיפלה הנציבות בשנה זו. באחד מהם דובר ב"משחק", כלשון הקצינים המעורבים, המבוסס על-כך שהקצינים הצעירים ביחידה נדרשים להקניט את הקצינים הוותיקים, ואלו בתגובה על כך "מחנכים" אותם. בין הפעולות "החינוכיות" שנקטו הקצינים הוותיקים כלפי חבריהם:

- הכאת הקצינים הצעירים באגרופים והלקאתם בתרווד ובמגבת;
- כבילתם באזיקים בידיהם וברגליהם וגרירתם על הרצפה במצב זה;
- מריחת פלפל חריף ("סחוג") על גופם ואטימת אוזניהם באמצעות מרגרינה;
- האכלתם בשום כתוש; הכנסת מלפפונים לפיותיהם, וסתימת פיותיהם בסרט דביק;
- מריטת שערות מרגליהם;
- ריקון פח אשפה על גופם.

46. בירור הקבילה העלה כי אחד הקצינים הצעירים הביע התנגדות להשתתפות ב"משחק", ולכן לא נטל בו חלק. למרות ששניים מהקצינים חשבו שה"משחק" התנהל באופן מוגזם, הם לא דיווחו על אודות האירוע למפקדיהם. כעבור כמה ימים, בעקבות שיחה ששוחח מפקד המפקדה הממונה עם הקצינים בדבר האירועים בגדוד השריון, אחד הקצינים דיווח למפקדיו על האירוע.

47. בעקבות הדיווח הושעו הקצינים הוותיקים מתפקידם, ונערך תחקיר ביחידה. נוכח ממצאי התחקיר הועמדו הקצינים לדין לפני מפקד המפקדה הממונה על יחידתם, והוטלו עליהם עונשי מחבוש לנשיאה בפועל.

48. במסגרת סיכום הקבילה המלצתי לפני מפקד המערך, כי ישקול לפעול לסיום שירותם הצבאי של הקצינים המעורבים. כמו-כן, המלצתי לפניו כי יזמן אליו

את מפקד היחידה (קצין בדרגת סגן-אלוף) וישקול נקיטת צעדים פיקודיים נגדו נוכח אחריותו הפיקודית להתרחשות אירוע כה חמור ביחידתו. בעניין זה עודכנתי כי אכן נרשמו הערות פיקודיות למפקד היחידה ולמפקד נוסף ביחידה.

49. המעורבים באירועים הללו טענו, בין השאר, כי מדובר ב"מסורת" רבת שנים באותן יחידות, וכי הדברים מוכרים היטב גם למפקדים בכירים. אני מתרשם כי אכן אין מדובר בגילויים חדשים של פגיעות חמורות בכבוד האדם בצה"ל ובערך הרעות, כי אם בתוצאות של **עצימת עיניים מתמשכת של מפקדי אותן יחידות, אשר אפשרה לאירועים קשים אלה לשוב ולהתרחש, באין מפריע.**

50. על מפקדי צה"ל לעשות כל שלאל ידם כדי לעקור מן השורש תופעות מעין אלה. כפי שציינתי לעיל, **רוח היחידה מבוססת בראש ובראשונה על דמותו של מפקד היחידה כמוודל לחיקוי.** ביחידה שבה מפקד היחידה מגיב באופן נחרץ ותקיף כלפי כל גילוי של אלימות של חיילים ומפקדים כאחד – הדעת נותנת שלא יתרחשו אירועים מעין אלה.

51. עם זאת, תפקידו של המפקד אינו מתמצה בתגובה על אירועים חריגים. עליו לנקוט **פעולות חינוך של ממש** ביחידתו כדי לחזק את ערך הרעות בקרב חיילי היחידה ולהבהיר את המשמעויות האישיות והחברתיות הקשות של התנהלות אלימה. אין פסול בקיום מסורת ייחודית המאפיינת את היחידה והמלכדת את שורותיה. מטבע הדברים, בקרב היחידות הלוחמות הממד הגופני הוא חלק מהמסורת. מחובת המפקד להבטיח כי אותו ממד גופני, אם אכן קיים, יושתת על בסיס ערכי חיובי – בין בדרך של פעילות אתגרית המשלבת תכנים של אהבת הארץ, ובין בדרכים נוספות שאין בהם משום פגיעה בזולת.

52. בשנה זו היינו עדים להליכים משפטיים-פליליים שננקטו כלפי חיילים ותיקים שהיו מעורבים באירוע שהתרחש בגדוד השריון. לגישתי, עיקר האחריות במקרים מעין אלה רובצת דווקא על כתפיהם של המפקדים הממונים. הנני תקווה כי הללו אכן יכירו בכובד האחריות המוטלת עליהם ויפעלו למימושה.